

วันอนุรักษ์มรดกไทย และเครื่องดนตรีไทย

วันอนุรักษ์มรดกไทย

SCAN ME

วันอนุรักษ์มรดกไทย ตรงกับวันที่ ๒ เมษายนของทุกปี ซึ่งตรงกับวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในฐานะมีพระมหากรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวงในงานด้านศิลปวัฒนธรรมไทยอันเป็นมรดกของชาติ

ทั้งนี้ เพื่อรณรงค์สร้างความเข้าใจ ความสำนึกรัก และหวงแหนในมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิทักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งกิจกรรมเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นราชสักการะแด่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ที่พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ และพระราชจริยวัตรในด้านการอนุรักษ์มรดกของชาติตลอดมา ซึ่งกรมศิลปากรได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีกำหนดให้มีวันอนุรักษ์มรดกไทย เพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้รำลึกถึงความสำคัญ และความจำเป็นของการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชาติขึ้น เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ได้ประกาศให้ วันที่ ๒ เมษายนของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เป็น "วันอนุรักษ์มรดกไทย"

คณะกรรมการอำนวยการวันอนุรักษ์มรดกไทย ได้มีมติเห็นชอบ ให้คำจำกัดความว่ามรดกไทย คือ "มรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงสัญลักษณ์ของความเป็นชาติ ซึ่งได้แก่ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ โบราณสถาน วรรณกรรม ศิลปหัตถกรรม นาฏศิลป์และดนตรี ตลอดจนถึงการดำเนินชีวิต และคุณค่าประเพณีต่าง ๆ อันเป็นผลผลิตร่วมกันของผู้คนในผืนแผ่นดินในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา"

วันอนุรักษ์มรดกไทย

๑. โบราณวัตถุ

โบราณวัตถุและศิลปวัตถุสมัยต่าง ๆ อาทิเช่น ศิลปะทวารวดี ศิลปะลพบุรี ศิลปะสุโขทัย ศิลปะอยุธยา และศิลปะรัตนโกสินทร์ โบราณวัตถุส่วนมากเป็นลวดลายปูนปั้นและลวดลายดินเผา เศียรพระพุทธรูป เครื่องสังคโลก ปูนปั้นรูปยักษ์เทวดา และมนุษย์ ซึ่งใช้ประดับฐานเจดีย์ หรือติดตั้งวิหาร นอกจากนั้นยังมีเทวรูปพระอิศวรสัมฤทธิ์ ที่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้ถูกลอบตัดเศียรและพระหัตถ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๙ พระเครื่อง พระบูชา อาทิ พระซุ้มกอ พระกำแพง สามขา เป็นต้น

๒. ศิลปวัตถุ

วัตถุอันเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ที่ประกอบด้วยศิลปลักษณะ เช่น ภาพเขียน รูปปั้น เครื่องลายคราม เครื่องถม สิ่งที่ทำด้วยฝีมืออย่างประณีต และมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ

วันอนุรักษ์มรดกไทย

๓. โบราณสถาน

โบราณสถาน เป็นอสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วยโบราณสถานโดยทั่วไป หมายถึง อาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่มีความเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมาที่เป็นประโยชน์ทางด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี และยังรวมถึงสถานที่หรือเนินดิน ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือมีร่องรอย กิจกรรมของมนุษย์ปรากฏอยู่

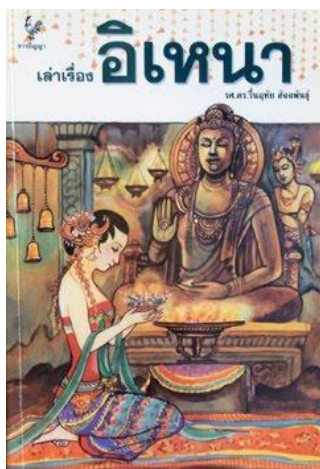

วันอนุรักษ์มรดกไทย

๔. วรรณกรรม

วรรณกรรม หมายถึง วรรณคดีหรือศิลปะ ที่เป็นผลงานอันเกิดจากการคิด และจินตนาการ แล้วเรียบเรียงนำมาบอกเล่า บันทึก ขับร้อง หรือสื่อออกมาด้วยกลวิธีต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้ว จะแบ่งวรรณกรรมเป็น ๒ ประเภท คือ วรรณกรรมลายลักษณ์ คือ วรรณกรรมที่บันทึกเป็นตัวหนังสือ และวรรณกรรมมุขปาฐะ อันได้แก่ วรรณกรรมที่เล่าด้วยปาก ไม่ได้จดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร สืบต่อ หรือสืบทอดด้วยการจำ แล้วเอาไปเล่าต่อ ๆ กัน จากปากหนึ่งสู่ปากหนึ่ง จากชุมชนหนึ่งสู่ชุมชนหนึ่ง การจำเอาไปเล่าต่อ (แบบเชื่อว่ากันว่า) นี้ ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในรายละเอียดเนื้อหา ถ้อยคำสำนวนได้ เพราะอาจมีการตัด ตก ต่อ เติม ด้วยเหตุผลต่าง ๆ วรรณกรรมประเภทนี้ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน ตำนาน เพลงพื้นบ้าน เรื่องเล่าขำขัน เรื่องสั้น นวนิยาย บทเพลง คำคม และสำนวนสุภาพ เป็นต้น

วันอนุรักษ์มรดกไทย

๕. ศิลปหัตถกรรม

ประเภทของงานศิลปหัตถกรรม การจัดประเภทของงานศิลปหัตถกรรมนั้น มีการจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายลักษณะ เช่น การจัดประเภทของงานศิลปหัตถกรรมไทยตามประโยชน์ใช้สอย เช่น ที่อยู่อาศัย เครื่องมือ ประกอบอาชีพ และอาวุธ เครื่องใช้ต่าง ๆ เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ และวัตถุที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ

การจัดประเภทของงานศิลปหัตถกรรมไทยตามวัสดุ และกรรมวิธีการผลิต เช่น การปั้นและหล่อ การทอ และเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การก่อสร้าง การเขียนหรือการวาด การจักสาน การทำเครื่องกระตาศ และกรรมวิธีอื่น ๆ

การจัดประเภทของงานศิลปหัตถกรรมไทยตามสถานภาพของช่าง เช่น ศิลปหัตถกรรมฝีมือช่างหลวง ศิลปหัตถกรรมฝีมือชาวบ้าน

วันอนุรักษ์มรดกไทย

๖. นาฏศิลป์และดนตรี

“นาฏศิลป์” หมายถึง ศิลปะการฟ้อนรำ หรือความรู้แบบแผนของการฟ้อนรำ เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ด้วยความประณีต งดงาม ให้ความบันเทิง อันโน้มน้าวอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชมให้คล้อยตาม ศิลปะประเภทนี้ต้องอาศัยการบรรเลงดนตรี และการขับร้องเข้าร่วมด้วย เพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณค่ายิ่งขึ้น

“ดนตรีไทย” สันนิษฐานว่าได้แบบอย่างมาจากอินเดีย เนื่องจากอินเดียเป็นแหล่งอารยธรรมโบราณที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก อารยธรรมต่าง ๆ ของอินเดียได้เข้ามามีอิทธิพลต่อประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชียอย่างมาก ทั้งในด้านศาสนา ประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนศิลปะแขนงต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านดนตรี และยังเป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติไทยอีกด้วย ลักษณะของเครื่องดนตรีไทยสามารถจำแนกเป็น ๔ ประเภท คือ

- เครื่องดีด เครื่องดนตรีที่เล่นโดยการใช้นิ้วหรือดีดเพื่อให้เกิดเสียง
- เครื่องสี เครื่องดนตรีที่เล่นด้วยการใช้คันชักสีไปมาที่สาย
- เครื่องตี เครื่องดนตรีที่เล่นด้วยการใช้มือหรือไม้ตี
- เครื่องเป่า เครื่องดนตรีที่เล่นด้วยการใช้ปากเป่าให้เกิดเสียง

วันอนุรักษ์มรดกไทย

๗. ประเพณีต่าง ๆ

ประเพณีไทย แบ่งออกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. ประเพณีส่วนบุคคล ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการแต่งงาน ประเพณีการเกิด ประเพณีการตาย ประเพณีการบวช ประเพณีการขึ้นบ้านใหม่ และประเพณีทำบุญอายุ เป็นต้น

๒. ประเพณีส่วนรวม ได้แก่ ประเพณีทางศาสนาต่าง ๆ เช่น ประเพณีการทำบุญเข้าพรรษา ออกพรรษา ประเพณีตรุษ ประเพณีสารทเดือนสิบ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

